
Informe sobre la Proposició de Llei denominada "Llibertat Educativa" (bilingüe)

Autor: Css. Jurídica i Reglamentària
Aprovació: Ple, 25 juny 2024

Amb entrada en el Registre General de Presidència de la Generalitat Valenciana, data 22 d'abril del 2024, José Enrique Muñoz Lladró, en representació del grup parlamentari socialista, i amb data del 4 de juny del 2024 del Registre General del Consell Valencià de Cultura, Joan Baldoví Roda en representació del grup parlamentari Compromís, han sol·licitat al Consell Valencià de Cultura una valoració sobre la proposició de la llei anomenada "Llibertat Educativa".

Tals peticions han sigut traslladades a la Comissió Jurídica qui va aprovar per majoria dels seus membres realitzar una anàlisi de la proposició de llei, en considerar que es tracta d'un assumpte de rellevància i interès per a la societat valenciana.

ANTECEDENTS

El CVC ha manifestat des de sempre la seua preocupació per l'educació en els seus diferents àmbits. Els últims informes així ho demostren:

- "Informe sobre l'experimentació científica a l'Educació i els vincles amb la intel·ligència artificial". 20 desembre 2023.
- "Educació en Drets Humans". 25 octubre 2021.
- "Informe sobre els models educatius i estereotips de gènere a la primera infància" 23 novembre 2020.
- Informe sobre la visibilitat de les dones en l'ensenyança obligatòria". 28 maig 2018.
- Informe sobre l'assetjament i la violència a l'escola". 29 maig 2017, el qual va ser una revisió i actualització vint anys després del primer "Informe sobre violència". 26 de febrer de 2007.
- "Informe sobre la situació de l'ensenyament de Filosofia a l'ensenyament". 24 juliol 2017. Este informe, en concret, es va realitzar a instàncies d'una proposició de defensa de la Filosofia en l'àmbit de l'ensenyament secundari i el batxillerat de la Comunitat Valenciana, presentada per la Red Española de Filosofía, la Societat de Filosofia del País Valencià i l'Assemblea de Professors de Filosofia, amb la finalitat d'instar el Consell de la Generalitat a garantir l'ensenyament de Filosofia en el currículum acadèmic de 4t de l'ESO i de 2n de batxillerat.

Però, sens dubte, l'informe que afecta directament i constituïx un antecedent a la matèria que estem analitzant és "Informe sobre l'*ensenyament en valencià en els nivells educatius no universitaris". 28 juliol 2014, que també va ser realitzat per la Comissió Jurídica, i aprovat per la totalitat dels membres del CVC amb una abstenció.

A este ens remetrem perquè, sens dubte, constituïx la posició de la nostra institució sobre l'ensenyament i normalització del valencià.

Cap dels citats informes com a antecedents s'han realitzat a petició del govern valencià, sinó que han sigut objecte d'anàlisi per petició d'associacions educatives, algun grup parlamentari o bé a iniciativa pròpia del CVC.

De fet, són nombrosos els temes sobre els quals el CVC analitza, valora i informa, atés l'article 6 Funcions, Capítol V, del nostre Reglament, que en la seua apartat c) assenyalava amb claredat: "*Realitzar els informes i les declaracions que les persones membres del CVC consideren oportuns per la rellevància social que tinguen, per l'interés o la preocupació que generen en àmbits culturals i científics, o per qualsevol altra raó que els siga d'interés*".

OBJECTIU

Este informe pretén aportar la nostra valoració sobre la proposició de llei "Llibertat educativa" que suposa una modificació sobre l'actual sistema educatiu valencià, fonamentalment en l'ensenyament de les dos llengües cooficials de la nostra Comunitat.

El fet que s'haja realitzat amb tràmit d'urgència implica que els terminis es reduïxen a la mitat del que s'establix en el reglament de les Corts Valencianes. El que impideix que este CVC dispose de temps per a realitzar compareixences.

Per això, hem recorregut al diari de sessions de les Corts Valencianes i als compareixents que els diversos grups parlamentaris han sol·licitat en la comissió d'Educació i Cultura el passat 6 de maig del 2024, l'enllaç del qual adjuntem en l'annex.

CONSIDERACIONS

PRIMERA

Tal com explica l'Exposició de Motius i afirma l'article 1 de la PL (proposició de llei) presentada "*l'objecte de la present llei és regular la llibertat d'elecció de llengua i l'ús dels llengües cooficials en els centres docents no universitaris de la Comunitat Valenciana*".

Per tant, sembla un poc ampul·lós el títol de "Llibertat Educativa", quan realment es tracta, ni més ni menys, de l'elecció de la llengua d'ensenyament, la qual cosa ja d'inici pot generar confusió a les famílies valencianes.

En este sentit, hem d'assenyalar clarament quina és la posició del CVC sobre aquest tema.

La Llei 12/1985, de 30 d'octubre, del Consell Valencià de Cultura, en el seu Títol Primer, article 3, estableix : *"vetlarà per la defensa i la promoció dels valors lingüístics i culturals valencians"*. En compliment d'aquest precepte legal, el Consell Valencià de Cultura ha emés diversos informes i resolucions centrats en la qüestió lingüística.

Des del primer dictamen sobre la llengua dels valencians, que pretenia desconflicтивitzar-ne l'ús i potenciar-ne la normalització, passant per les recomanacions adreçades a la Generalitat Valenciana que figuren en les memòries anuals de la nostra institució, o informes en els que advertim que *"la falta d'inversions en determinats instruments culturals pot implicar la desaparició d'un bé cultural patrimonial com el valencià", el qual, "sense mitjans de comunicació, editorials i textos escrits en aquesta llengua es mantindrà únicament com un fet familiar i popular"*.

En la "Declaració sobre la llengua dels valencians i el seu ensenyament", aprovada el 9 d'abril de 2014, que va a donar origen al "Informe sobre l'ensenyament en valencià en els nivells educatius no universitaris, aprovat el 28 juliol 2014", deiem: *"(...) podríem afirmar que l'escola és la millor i més estable plataforma per al seu aprenentatge i divulgació, junt a la família. És cert que també al carrer, a les institucions, a la faena, en la cultura i en molts altres llocs, es pot i deu fer-se'n ús i que també són fonts eficaces de proliferació i promoció, però només l'escola pot integrar la llengua dels valencians entre les habilitats cognitives i d'aprenentatge com una forma segura de pervivència, prestigi, solvència i habilitació entre les noves generacions que hauran d'heretar-la i fer-la servir"*.

Aquell informe es va realitzar amb els 30 anys des de l'aprovació de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (Llei 4/1983, de 23 de novembre). Una de les conclusions era la següent: *"(...) per a adquirir les competències lingüístiques en qualsevol llengua no és suficient l'aprenentatge de la gramàtica i un ampli conjunt lèxic, sinó que cal a més usar aquestes competències per a establir comunicació des de la pròpia iniciativa personal i en diversos àmbits de l'experiència pròpia"*

Hui, deu anys després d'aquell informe mantenim la nostra defensa que és l'escola l'instrument principal i imprescindible per a garantir l'aprenentatge del valencià, tant en l'ensenyament de la llengua com la seua capacitat de socialització i comunicació.

No obstant això, hem de considerar que el nostre bilingüisme patix d'un gran desequilibri, doncs que el castellà és molt més dominant en la pràctica social, cosa que significa la necessitat de dotar de recursos al sistema educatiu per a compensar este desequilibri, que provoca una discriminació i decreixement del valencià.

En canvi, deu anys després del nostre informe, ens trobem amb una proposició de llei que, en comptes de complir amb l'obligació de normalitzar el valencià pretén la seua reducció a la pràctica extinció educativa.

SEGONA

La PL, en la seua estructura i exposició, fa una defensa del castellà com a llengua oficial de l'Estat i, per tant, també de la Comunitat Valenciana, advertint que la Constitució Espanyola indica en el seu article 3.1. "*Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla*". Una obvietat que no mereix menció, ja que no considerem que algú pense que el castellà estiga en risc de desaparèixer.

En canvi, no esmenta la necessària protecció que mereix el valencià. Recordem que la mateixa carta magna assenyalava en el art 3.3. que "*La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección*".

El nostre Estatut d'Autonomia estableix de manera clara:

ARTICLE 6:

1. *La llengua pròpia de la Comunitat Valenciana és el valencià.*
2. *L'idioma valencià és l'oficial en la Comunitat Valenciana, igual que ho és el castellà, que és l'idioma oficial de l'Estat. Tots tenen dret a conèixer-los i a usar-los i a rebre l'ensenyament del, i en, idioma valencià.*
3. *La Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, i adoptarà les mesures necessàries per a assegurar el seu coneixement.*
4. *Ningú podrà ser discriminat per raó de la seua llengua.*
5. *S'atorgarà especial protecció i respecte a la recuperació del valencià.*
6. *La llei establirà els criteris d'aplicació de la llengua pròpia en l'Administració i l'ensenyament.*
7. *Es delimitaran per llei els territoris en els quals predomine l'ús d'una i una altra llengua, així com els que puguen ser exceptuats de l'ensenyament i de l'ús de la llengua pròpia de la Comunitat Valenciana.*
8. *L'Acadèmia Valenciana de la Llengua és la institució normativa de l'idioma valencià.*

Així el nostre Estatut deixa ben clar que la Generalitat garantirà l'ús normal i oficial de les dos llengües, atorgant especial protecció i respecte a la recuperació del valencià, sense que ningú pugui ser discriminat per raó de la seua llengua.

En canvi, esta proposició de llei atenta clarament contra els principis legislatius del nostre Estatut d'Autonomia. En cap dels articles de la PL es referixen a la "normalització lingüística".

TERCERA

Si continuem estudiant l'article 6 del nostre Estatut, llegim que el punt 8 fa menció especial a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, com la institució normativa de l'idioma valencià.

Eixa és la primera consideració que hem d'assenyalar: al govern valencià li correspon la "normalització" del valencià, és a dir, garantir la seua promoció, ensenyament i ús en igualtat de condicions que el castellà. Però és a l'AVL a qui correspon "la normativitat" per exprés mandat de l'Estatut d'Autonomia. En canvi, en esta ocasió, s'ha ignorat el paper estatutari de l'Acadèmia.

A l'AVL li correspon determinar la normativa oficial del valencià i vetlar per l'ús normal i normalitzat, en exercici de les competències atribuïdes en l'article 7 de la Llei 7/1998, de 16 de setembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

No existix precedent de cap govern anterior que no haja consultat expressament a l'AVL. A més tampoc existixen dades ni estudis que avalen la suposada minorització del castellà.

El fet que s'haja tramitat per urgència ha impedit que existiren espais de debat, diàleg i reflexió en l'AVL, en el CVC o fins i tot en el Consell Jurídic Consultiu que podria haver sigut consultat, al que s'han negat els dos grups parlamentaris proponentes.

Este Consell Valencià de Cultura té l'obligació de defensar el paper estatutari de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua, així com adherir a este informe el que la pròpia Acadèmia va aprovar per unanimitat dels seus membres en el plenari nº16/2024 del 26 d'abril.

QUARTA

La PL presentada tampoc té en consideració la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, va ser la quarta llei aprovada per les Corts Valencianes després de l'aprovació de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana i de la celebració de les primeres eleccions a les Corts Valencianes en maig del 1983, i que actualment continua en vigor.

Així doncs, el preàmbul de la LUEV assenyala que "*La Generalitat Valenciana té un compromís irrenunciable en la defensa del patrimoni cultural de la Comunitat Autònoma i, de manera especial, en la recuperació del Valencià, llengua històrica i pròpia del nostre poble, del qual constituïx el més peculiar senyal d'identitat*".

I consegüentment, en el Article primer, assenyala:

1. *La present Llei té per objecte genèric complimentar i desplegar allò que disposa l'article seté de l'Estatut d'Autonomia quan regula l'ús normal i oficial del valencià a tots els àmbits de la convivència social, així com el seu ensenyament.*
2. *Per aixó, són objectius específics de la present Llei els següents:*
  - a) *Fer efectiu els drets de tots els ciutadans a conèixer i usar el valencià.*
  - b) *Protegir la seua recuperació i garantir l'ús normal i oficial.*
  - c) *Regular els criteris d'aplicació del valencià a l'Administració, mitjans de comunicació social i ensenyament.*
  - d) *Delimitar els territoris en els quals predomine l'ús del valencià i del castellà.*

e) Garantir, d'acord amb principis de gradualitat i voluntarietat, el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat. Article dos. El valencià és llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i en conseqüència, tots els ciutadans tenen dret a conèixer-lo i a usar-lo, oralment i per escrit, tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques.

QUINTA

Advoquem per la necessària estabilitat i consens en el sistema educatiu públic que garantisca una educació de futur, sense ruptures ni sobresalts. No obstant això, és evident que continuen existint visions contraposades en matèria educativa que dificulten el consens polític.

No obstant això, fins al present, sí ha existit un consens entorn de les institucions estatutàries, al paper que han de realitzar, i a la necessària normalització de la llengua valenciana.

En canvi, hui alertem del perill de fallida d'eixe consens tant en el respecte a institucions com l'AVL o de lleis com la LUEV. És més, aquesta és la primera proposta de llei que des de 1983 no diu que en acabar l'educació obligatòria, l'alumnat s'ha de saber expressar i dominar en les dues llengües oficials de la Comunitat Valenciana. Ni tan sols es fa referència als nivells de competència comunicativa que haurà d'assolir l'alumnat en acabar les diferents etapes educatives en les diverses llengües del currículum

SEXTA

Existix una confusió sobre el que la present PL proposa en relació a la llibertat dels pares.

La llibertat dels pares en l'educació obligatòria està regulada i normativizada per la Constitució i l'Estatut d'Autonomia. Els pares no són lliures de decidir si els fills estan o no escolaritzats, sinó que l'ensenyament és obligatori, per tant, el sistema educatiu no és competència exclusiva dels pares, sinó del conjunt de la societat, per a garantir les millors habilitats i coneixements dels nostres joves.

La llibertat d'educació està arreplegada en el art 27 de la Constitució Espanyola on indica clarament que: *“Los poderes públicos garantizan el derecho que asiste a los padres para que sus hijos reciban la formación religiosa y moral que esté de acuerdo con sus propias convicciones”* i que *“Los profesores, los padres y, en su caso, los alumnos intervendrán en el control y gestión de todos los centros sostenidos por la Administración con fondos públicos”*.

Per a la intervenció en el control i gestió dels centres existixen els Consells Escolars, els qui participen a través dels representants, com es fa en el nostre sistema democràtic representatiu espanyol.

No obstant això, este procés participatiu se suprimeix o s'obvia en esta PL.

Tampoc sembla creïble la llibertat respecte a l'elecció de la llengua, ja que, com veiem en la PL, els percentatges estan clarament delimitats per la futura llei. No es pot augmentar major ensenyament en valencià o en castellà en cap de les opcions plantejades. Cal preguntar-se on està la llibertat d'elecció en el cas dels valencià-parlants que requereixen ensenyament en valencià o com es regularan els centres educatius si serà a través dels Consells Escolars, la decisió unilateral dels pares, o en funció d'on existisca major incidència d'alumnat immigrant.

En canvi, el que sí que patiran els pares és una gran inseguretats al no saber com estarà organitzat el centre escolar, si variarà o no en cada etapa educativa perquè dependrà dels processos de matrícula, què passarà amb els llibres de text en cada curs, i si, finalment, els seus fills i filles rebran l'educació garantida de les dos llengües.

SÉPTIMA

El que es realment es planteja en esta PL és una clara reducció de l'ensenyament del valencià en tot el territori de la nostra Comunitat, amb un tractament asimètric de les dos llengües cooficials.

A les comarques valencià-parlants, la PL estableix que el temps lectiu en les dos llengües oficials no podrà tindre una diferència entre elles superior al 20%.

En canvi, a les comarques castellà-parlants, el percentatge màxim de presència del valencià és del 10 al 12% en funció del tram educatiu, cosa que significa que només es donarà l'assignatura de valencià.

Si considerem a més que, a les comarques castellà-parlants, la dificultat de normalitzar el valencià és molt major socialment queda evident que l'alumnat d'esta zona veurà minvades les seues possibilitats d'aprenentatge, i en finalitzar l'etapa educativa, el seu nivell de coneixement del valencià serà moltíssim més inferior.

OCTAVA

És evident que una llei com esta afectarà la normalització i promoció del valencià. El primer pas es dona en la reducció significativa de l'ensenyament del valencià en l'ensenyament obligatori, però això tindrà conseqüències immediates.

De fet, s'està produint al mateix temps l'eliminació d'unitats a les Escoles Oficials d'Idiomes. Una reducció que també afecta a l'ensenyament del valencià que, curiosament, en comptes de ser reforçada a les comarques castellà-parlants perquè puguen tindre oportunitats d'aprenentatge, s'eliminen de manera considerable.

I, el següent pas consistirà a adequar l'accés a l'administració pública. Si no hi ha valencià en l'educació obligatòria i l'alumnat no està preparat quan acabe els seus estudis, es replantejarà que siga innecessari que el funcionariat públic dispose del coneixement de les dos llengües cooficials.

CONCLUSIONS

- 1) Tal com este Consell Valencià de Cultura va assenyalar en el seu informe del 2014, demanem a la Generalitat Valenciana que done un nou impuls global i sostingut al valencià atorgant-li la protecció que la llei li reserva en l'ensenyament i en altres àmbits socials, que reivindique el valencià com un valor positiu i desitjable per a tota la població, i que tinga per objectiu fer del valencià una llengua de prestigi i d'ús en tots els àmbits de comunicació, de relació i de cohesió de la societat valenciana.
- 2) Recordem que Espanya és país signant de la "Carta Europea de les Llengües Minoritàries o Regionals", en les quals el valencià està inclòs com a tal. Esta Carta Europea inclou una sèrie d'obligacions entorn de la protecció i promoció de les anomenades llengües minoritzades o minoritàries.
- 3) En eixe sentit, instem a la Generalitat Valenciana a la implementació de mesures d'incentivació positiva.
- 4) El CVC considera a l'AVL la institució estatutària encarregada de vigilar la normativitat del valencià, així com vetlar per la seua normalització. Per tant, assumim de manera íntegra les "Observacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al voltant de la proposició de llei per la qual és regula la llibertat educativa (Acord del Ple núm. 16/2024, de 26 d'abril)".

Este informe s'enviarà al protocol habitual, a la Conselleria d'Educació, als grups parlamentaris, als eurodiputats valencians i a l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

ANNEXOS

1) Proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa, presentada pels grups parlamentaris Popular i Vox Cortes Valencianes. Procediment d'urgència (RE número 14.829, BOCV número 52). Criteri del Consell (RE número 15.893, BOCV número 54)

https://www.cortsvalencianes.es/es/consulta_dscv#dsp/sumari/clau/XI%20%20000270

2) Compareixences realitzades en la comissió d'educació i cultura de les Corts Valencianes el 6 maig 2024.

- Rafael Araujo Montahud, representant de la Confederació de Pares d'Alumnes de la CV (CONCAPA CV).
- Zulaika Agustí Taboada, membre del STEP-IV, en representació del professorat.
- Fuensanta Gallego Giménez, del Col·legi Oficial de Pedagogs i Psicopedagogs de la CV.
- Rafael Castelló Cogollos, professor de sociologia de la UV.
- Rubén Pacheco Díaz, representant Confederació AMPA Gonzalo Anaya.
- José Seco de Herrera Torregrosa, representant de la Central Sindical Independent de funcionaris (CSIF)
- Jordi Joan Cassany Bates, professor-doctor en lingüística romànica. Secretari de Mesa de Filologia Valenciana i membre del Cercle Isabel de Villena.
- Joaquím Dolz Mestre, catedràtic honorari en didàctica de llengües de la Universitat de Ginebra (Suïssa).
- Vicente Agustín Morro López, portaveu de la Mesa per l'Educació en Llibertat.
- María Noel Manzanares Juan, en representació de l'Associació de directors d'escola pública ADEP-PV.
- Sonia Celia Terrero González, en representació de COVAPA (Confederació Valenciana d'Associacions de Pares d'Alumnes)
- Miguel Bregel Horsfield, president de la Unió Sindical d'Inspectors d'Educació de la Comunitat Valenciana.

<https://mediateca.cortsvalencianes.es/watch?id=ZDkwYTc4Y2QtYzg3OS00YWJjLWFkYWwMtMzgwNDQ3NDkyZWl4>

3) Observacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al voltant de la proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa (Acord del Ple núm. 16/2024, de 26 d'abril).

<https://www.avl.gva.es/wp-content/uploads/Observacions-prop-llibertat-educativa.pdf>

4) Informe sobre l'ensenyament en valencià en els nivells educatius no universitaris Autor: Comissió Jurídica Aprovació: Ple, 28 juliol 2014

<https://cvc.gva.es/wp-content/uploads/INFORMEENSENYAMENTENVALENCIA.pdf>

INFORME SOBRE LA PROPOSICIÓN DE LEY DENOMINADA “LIBERTAD EDUCATIVA”

Con entrada en el Registro General de Presidencia de la Generalitat Valenciana, fecha 22 de abril del 2024, José Enrique Muñoz Lladró, en representación del grupo parlamentario socialista, y con fecha del 4 de junio del 2024 del Registre General del Consell Valencià de Cultura, Joan Baldoví Roda en representación del grupo parlamentario Compromís, han solicitado al Consell Valencià de Cultura una valoración sobre la proposición de la ley llamada “Libertad Educativa”.

Tales peticiones han sido trasladadas a la Comisión Jurídica quien aprobó por mayoría de sus miembros realizar un análisis de la proposición de ley, al considerar que se trata de un asunto de relevancia e interés para la sociedad valenciana.

ANTECEDENTES

El CVC ha manifestado desde siempre su preocupación por la educación en sus distintos ámbitos. Los últimos informes así lo demuestran:

- “Informe sobre l’experimentació científica a l’Educació i els vincles amb la intel·ligència artificial. 20 desembre 2023”;
- “Educació en Drets Humans. 25 octubre 2021”;
- “Informe sobre els models educatius i estereotips de gènere a la primera infància. 23 novembre 2020”;
- Informe sobre la visibilitat de les dones en l’ensenyança obligatòria. 28 maig 2018”;
- Informe sobre l’assetjament i la violència a l’escola. 29 maig 2017”, el cual fue una revisión y actualización veinte años después del primer “Informe sobre violencia. 26 de febrer de 2007”;
- “Informe sobre la situació de l’ensenyament de Filosofia a l’ensenyament. 24 juliol 2017”. Este informe, en concreto, se realizó a instancias de una proposición de defensa de la Filosofía en l'àmbit de l'ensenyament secundari i el batxillerat de la Comunitat Valenciana, presentada per la Red Española de Filosofía, la Societat de Filosofia del País Valencià i l'Assemblea de Professors de Filosofia, con el fin de instar al Consell de la Generalitat a garantir l'ensenyament de Filosofia en el currículum acadèmic de 4t de l'ESO i de 2n de batxillerat.

Pero, sin duda, el informe que afecta directamente y constituye un antecedente a la materia que estamos analizando es "Informe sobre l'ensenyament en valencià en els nivells educatius no universitaris. 28 juliol 2014", que también fue realizado por la Comisión Jurídica, y aprobado por la totalidad de los miembros del CVC con una abstención.

A este nos vamos a remitir porque, sin duda, constituye la posición de nuestra institución sobre la enseñanza y normalización del valenciano.

Ninguno de los citados informes como antecedentes se han realizado a petición del gobierno valenciano, sino que han sido objeto de análisis por petición de asociaciones educativas, algún grupo parlamentario o bien a iniciativa propia del CVC.

De hecho, son numerosos los temas sobre los que el CVC analiza, valora e informa, atendiendo al artículo 6 *Funciones*, Capítulo V, de nuestro Reglamento, que en su apartado c) señala con claridad: "Realizar los informes y las declaraciones que las personas miembros del CVC consideren oportunos por la relevancia social que tengan, por el interés o la preocupación que generen en ámbitos culturales y científicos, o por cualquier otra razón que les sea de interés".

OBJETIVO

Este informe pretende aportar nuestra valoración sobre la proposición de ley "Libertad educativa" que supone una modificación sobre el actual sistema educativo valenciano, fundamentalmente en la enseñanza de las dos lenguas cooficiales de nuestra Comunitat.

El hecho de que se haya realizado con trámite de urgencia implica que los plazos se reducen a la mitad de lo establecido en el reglamento de les Corts Valencianes. Lo que impide que este CVC disponga de tiempo para realizar comparecencias.

Por ello, hemos recurrido al diario de sesiones de las Cortes Valencianas y a los comparecientes que los diversos grupos parlamentarios han solicitado en la comisión de Educación y Cultura el pasado 6 de mayo del 2024, cuyo enlace adjuntamos en el anexo.

CONSIDERACIONES

PRIMERA

Tal y como explica la Exposición de Motivos y afirma el artículo 1 de la PL (proposición de ley) presentada "el objeto de la presente ley es regular la libertad de elección de lengua y el uso de las lenguas cooficiales en los centros docentes no universitarios de la Comunitat Valenciana".

Por tanto, parece un poco ampuloso el título de "Libertad Educativa", cuando realmente se trata, ni más ni menos, de la elección de la lengua de enseñanza, lo que ya de inicio puede generar confusión a las familias valencianas.

En este sentido, hemos de señalar claramente cuál es la posición del CVC al respecto.

La Ley 12/1985, de 30 de octubre, del Consell Valencià de Cultura, en su Título Primero, artículo 3, establece: "velará por la defensa y la promoción de los valores lingüísticos y culturales valencianos". En cumplimiento de este precepto legal, el Consell Valencià de Cultura ha emitido varios informes y resoluciones centrados en la cuestión lingüística.

Desde el primer dictamen sobre la lengua de los valencianos, que pretendía "desconflictivizarne" el uso y potenciar la normalización, pasando por las recomendaciones dirigidas a la Generalitat Valenciana que figuran en las memorias anuales de nuestra institución, o informas en los que advertimos que "la falta de inversiones en determinados instrumentos culturales puede implicar la desaparición de un bien cultural patrimonial como el valenciano", el cual, "sin medios de comunicación, editoriales y textos escritos en esta lengua se mantendrá únicamente como un hecho familiar y popular".

En la "Declaración sobre la lengua de los valencianos y su enseñanza", aprobada el 9 de abril de 2014, que dio origen al "Informe sobre la enseñanza en valenciano en los niveles educativos no universitarios, aprobado el 28 julio 2014", decíamos: "(...) podríamos afirmar que la escuela es la mejor y más estable plataforma para su aprendizaje y divulgación, junto a la familia. Es cierto que también en la calle, a las instituciones, al trabajo, en la cultura y en otros muchos lugares, se puede y debe hacerse uso y que también son fuentes eficaces de proliferación y promoción, pero solo la escuela puede integrar la lengua de los valencianos entre las habilidades cognitivas y de aprendizaje como una forma segura de pervivencia, prestigio, solvencia y habilitación entre las nuevas generaciones que tendrán que heredarla y usarla".

Aquel informe se realizó con los 30 años de la aprobación de la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià (Llei 4/1983, de 23 de novembre). Una de las conclusiones era la siguiente: "(...) para adquirir las competencias lingüísticas en cualquier lengua no es suficiente el aprendizaje de la gramática y un amplio conjunto léxico, sino que hace falta además usar estas competencias para establecer comunicación desde la propia iniciativa personal y en varios ámbitos de la experiencia propia".

Hoy, diez años después de aquel informe mantenemos nuestra defensa de que es la escuela el instrumento principal e imprescindible para garantizar el aprendizaje del valenciano, tanto en la enseñanza de la lengua como su capacidad de socialización y comunicación.

Sin embargo, hemos de considerar que nuestro bilingüismo sufre de un gran desequilibrio, pues que el castellano es mucho más dominante en la práctica social, lo que significa la necesidad de dotar de recursos al sistema educativo para compensar este desequilibrio, que provoca una discriminación y decrecimiento del valenciano.

En cambio, diez años después de nuestro informe, nos encontramos con una proposición de ley que, en vez de cumplir con la obligación de normalizar el valenciano pretende su reducción a la práctica extinción educativa.

SEGUNDA

La PL, en su estructura y exposición, hace una defensa del castellano como lengua oficial del Estado y, por tanto, también de la Comunitat Valenciana, advirtiendo que la Constitución Española indica en su artículo 3.1. "*Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla*". Una obviedad que no merece mención, puesto que no consideramos que alguien piense que el castellano esté en riesgo de desaparecer.

En cambio, no menciona la necesaria protección que merece el valenciano. Recordemos que la misma carta magna señala en el art 3.3. que "*La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección*".

Nuestro Estatuto de Autonomía establece de forma clara:

ARTICULO 6:

2. *La lengua propia de la Comunitat Valenciana es el valenciano.*
3. *El idioma valenciano es el oficial en la Comunitat Valenciana, al igual que lo es el castellano, que es el idioma oficial del Estado. Todos tienen derecho a conocerlos y a usarlos y a recibir la enseñanza del, y en, idioma valenciano.*
4. *La Generalitat garantizará el uso normal y oficial de las dos lenguas, y adoptará las medidas necesarias para asegurar su conocimiento.*
5. *Nadie podrá ser discriminado por razón de su lengua.*
6. *Se otorgará especial protección y respeto a la recuperación del valenciano.*
7. *La ley establecerá los criterios de aplicación de la lengua propia en la Administración y la enseñanza.*
8. *Se delimitarán por ley los territorios en los que predomine el uso de una y otra lengua, así como los que puedan ser exceptuados de la enseñanza y del uso de la lengua propia de la Comunitat Valenciana.*
9. *L'Acadèmia Valenciana de la Llengua es la institución normativa del idioma valenciano.*

Así nuestro Estatuto deja bien claro que la Generalitat garantizará el uso normal y oficial de las dos lenguas, otorgando especial protección y respeto a la recuperación del valenciano, sin que nadie pueda ser discriminado por razón de su lengua.

En cambio, esta proposición de ley atenta claramente contra los principios legislativos de nuestro Estatut d'Autonomía. En ninguno de los artículos de la PL se refieren a la "normalización lingüística".

TERCERA

Si continuamos estudiando el artículo 6 de nuestro Estatuto, leemos que el punto 8 hace mención especial a la Academia Valenciana de la Lengua, como la institución normativa del idioma valenciano.

Esa es la primera consideración que debemos señalar: al gobierno valenciano le corresponde la "normalización" del valenciano, es decir, garantizar su promoción, enseñanza y uso en igualdad de condiciones que el castellano. Pero es a la AVL a quien corresponde "la normatividad" por expreso mandato del Estatut d'Autonomia.

A la AVL le corresponde determinar la normativa oficial del valenciano y velar por el uso normal y normalizado, en ejercicio de las competencias atribuidas en el artículo 7 de la Llei 7/1998, de 16 de septiembre, de la Generalitat Valenciana, de Creació de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

No existe precedente de ningún gobierno anterior que no haya consultado expresamente a la AVL. Tampoco existen datos ni informes que avalen la supuesta disminución del castellano.

El hecho de que se haya tramitado por urgencia ha impedido que existieran espacios de debate, diálogo y reflexión en la AVL, en el CVC o incluso en el CJC que podría haber sido consultado, a lo que se han negado los dos grupos parlamentarios proponentes.

Este Consell Valencià de Cultura tiene la obligación de defender el papel estatutario de la Academia Valenciana de la Llengua, así como adherir a este informe el que la propia Academia aprobó por unanimidad de sus miembros en el plenario nº16/2024 del 26 de abril.

CUARTA

La PL presentada tampoco tiene en consideración la Llei d'Ús i Ensenyament del Valencià, que fue la cuarta ley aprobada por las Cortes Valencianas después de la aprobación del Estatuto de Autonomía de la Comunidad Valenciana y de la celebración de las primeras elecciones en las Cortes Valencianas en mayo del 1983, y que actualmente continúa en vigor.

Así pues, el preámbulo de la LUEV señala que "La Generalidad Valenciana tiene un compromiso irrenunciable en la defensa del patrimonio cultural de la Comunidad Autónoma y, de manera especial, en la recuperación del Valenciano, lengua histórica y propia de nuestro pueblo, del que constituye la más peculiar seña de identidad".

Y como tal, en el Artículo primero, señala:

- 1. La present Llei té per objecte genèric complimentar i desplegar allò que disposa l'article seté de l'Estatut d'Autonomia quan regula l'ús normal i oficial del valencià a tots els àmbits de la convivència social, així com el seu ensenyament.*

2. *Per aixó, són objectius específics de la present Llei els següents:*
- a) *Fer efectiu els drets de tots els ciutadans a conèixer i usar el valencià.*
  - b) *Protegir la seua recuperació i garantir l'ús normal i oficial.*
  - c) *Regular els criteris d'aplicació del valencià a l'Administració, mitjans de comunicació social i ensenyament.*
  - d) *Delimitar els territoris en els quals predomine l'ús del valencià i del castellà.*
  - e) *Garantir, d'acord amb principis de gradualitat i voluntarietat, el coneixement i ús del valencià a tot l'àmbit territorial de la Comunitat. Article dos. El valencià és llengua pròpia de la Comunitat Valenciana i en conseqüència, tots els ciutadans tenen dret a conèixer-lo i a usar-lo, oralment i per escrit, tant en les relacions privades com en les relacions amb les instàncies públiques.*

QUINTA

Abogamos por la necesaria estabilidad y consenso en el sistema educativo público que garantice una educación de futuro, sin rupturas ni sobresaltos. Sin embargo, es evidente que siguen existiendo visiones contrapuestas en materia educativa que dificultan el consenso político.

No obstante, hasta el presente, sí ha existido un consenso en torno a las instituciones estatutarias, al papel que deben realizar, y a la necesaria normalización de la lengua valenciana.

En cambio, hoy alertamos del peligro de quiebra de ese consenso tanto en el respeto a instituciones como la AVL o de leyes como la LUEV. Además, esta es la primera propuesta de ley que, desde 1983, no indica que al acabar la educación obligatoria el alumnado sabrá expresarse en las dos lenguas oficiales de la Comunitat Valenciana. Ni siquiera se hace referencia a los niveles de competencia comunicativa que tendrá que lograr el alumnado al acabar las diferentes etapas educativas en las diversas lenguas del currículum.

SEXTA

Existe una confusión acerca de lo que la presente PL propone en relación a la libertad de los padres.

La libertad de los padres en la educación obligatoria está regulada y normativizada por la Constitución y el Estatuto de Autonomía. Los padres no son libres de decidir si los hijos están o no escolarizados, sino que la enseñanza es obligatoria, por tanto, el sistema educativo no es competencia exclusiva de los padres, sino del conjunto de la sociedad, para garantizar las mejores habilidades y conocimientos de nuestros jóvenes.

La libertad de educación está recogida en el art 27 de la Constitución Española donde indica claramente que: *“Los poderes públicos garantizan el derecho que asiste a los padres para que sus hijos reciban la formación religiosa y moral que esté de acuerdo con sus propias convicciones”* y que *“Los profesores, los padres y, en su caso, los alumnos intervendrán en el control y gestión de todos los centros sostenidos por la Administración con fondos públicos”*.

Para la intervención en el control y gestión de los centros existen los Consejos Escolares, quienes participan a través de los representantes, como se hace en nuestro sistema democrático representativo español.

Sin embargo, este proceso participativo se suprime o se obvia en esta PL.

Tampoco parece creíble la libertad respecto a la elección de la lengua, puesto que, como vemos en la PL, los porcentajes están claramente delimitados por la futura ley. No se puede aumentar mayor enseñanza en valenciano o en castellano en ninguna de las opciones planteadas. Cabe preguntarse dónde está la libertad de elección en el caso de los valenciano-parlantes que requieran enseñanza en valenciano o cómo se regularán los centros educativos si será a través de los Consejos Escolares, la decisión unilateral de los padres, o en función de donde exista mayor incidencia de alumnado inmigrante.

En cambio, lo que sí sufrirán los padres es una gran inseguridad al no saber cómo estará organizado el centro escolar, si variará o no en cada etapa educativa porque dependerá de los procesos de matrícula, qué pasará con los libros de texto en cada curso, y si, finalmente, sus hijos e hijas recibirán la educación garantizada de las dos lenguas.

SÉPTIMA

Lo que se realmente se plantea en esta PL es una clara reducción de la enseñanza del valenciano en todo el territorio de nuestra Comunitat, con un tratamiento asimétrico de las dos lenguas cooficiales.

En las comarcas valenciano-parlantes, la PL establece que el tiempo lectivo en las dos lenguas oficiales no podrá tener una diferencia entre ellas superior al 20%.

En cambio, en las comarcas castellano-parlantes, el porcentaje máximo de presencia del valenciano es del 10 al 12% en función del tramo educativo, lo que significa que solo se dará la asignatura de valenciano.

Si consideramos además que, en las comarcas castellano-parlantes, la dificultad de normalizar el valenciano es mucho mayor socialmente queda evidente que el alumnado de esta zona verá mermadas sus posibilidades de aprendizaje, y al finalizar la etapa educativa, su nivel de conocimiento del valenciano será muchísimo más inferior.

OCTAVA

Es evidente que una ley como esta afectará a la normalización y promoción del valenciano. El primer paso se da en la reducción significativa de la enseñanza del valenciano en la enseñanza obligatoria, pero esto tendrá consecuencias inmediatas.

De hecho, se está produciendo al mismo tiempo la eliminación de unidades en las Escuelas Oficiales de Idiomas. Una reducción que también afecta a la enseñanza del valenciano que, curiosamente, en vez de ser reforzada en las comarcas castellano-parlantes para que puedan tener oportunidades de aprendizaje, se eliminan de forma considerable.

Y, el siguiente paso consistirá en adecuar el acceso a la administración pública. Si no hay valenciano en la educación obligatoria y el alumnado no está preparado cuando termine sus estudios, se replanteará que sea innecesario que el funcionariado público disponga del conocimiento de las dos lenguas cooficiales.

CONCLUSIONES

- 1) Tal y como este Consell Valencià de Cultura señaló en su informe del 2014, solicitamos a la Generalitat Valenciana que dé un nuevo impulso global y sostenido al valenciano otorgándole la protección que la ley le reserva en la enseñanza y en otros ámbitos sociales, que reivindique el valenciano como un valor positivo y deseable para toda la población, y que tenga por objetivo hacer del valenciano una lengua de prestigio y de uso en todos los ámbitos de comunicación, de relación y de cohesión de la sociedad valenciana.
- 2) Recordemos que España es país firmante de la "Carta Europea de las Lenguas Minoritarias o Regionales", en las que el valenciano está incluido como tal. Esta Carta Europea incluye una serie de obligaciones en torno a la protección y promoción de las llamadas lenguas minorizadas o minoritarias.
- 3) En ese sentido, instamos a la Generalitat Valenciana a la implementación de medidas de incentivación positiva.
- 4) El CVC considera a la AVL la institución estatutaria encargada de vigilar la normatividad del valenciano, así como velar por su normalización. Por tanto, asumimos de forma íntegra les "Observacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al voltant de la proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa (Acord del Ple núm. 16/2024, de 26 d'abril)".

Este informe se enviará al protocolo habitual, a la Consellería de Educación, a los grupos parlamentarios, a los eurodiputados valencianos y a la Academia Valenciana de la Lengua.

ANEXOS

- 1) Proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa, presentada pels grups parlamentaris Popular i Vox Cortes Valencianes. Procediment d'urgència (RE número 14.829, BOCV número 52). Criteri del Consell (RE número 15.893, BOCV número 54)

https://www.cortsvalencianes.es/es/consulta_dscv#dsp/sumari/clau/XI%20%20000270

- 2) Comparecencias realizadas en la comisión de educación y cultura de les Cortes Valencianes el 6 mayo 2024.

- Rafael Araujo Montahud, representante de la Confederación de Padres de Alumnos de la CV (CONCAPA CV).
- Zulaika Agustí Taboada, miembro del STEP-IV, en representación del profesorado.
- Fuensanta Gallego Giménez, del Colegio Oficial de Pedagogos y Psicopedagogos de la CV.
- Rafael Castelló Cogollos, profesor de sociología de la UV.
- Rubén Pacheco Díaz, representante Confederación AMPA Gonzalo Anaya.
- José Seco de Herrera Torregrosa, representante de la Central Sindical Independiente de funcionarios (CSIF)
- Jordi Joan Cassany Bates, profesor-doctor en lingüística románica. Secretario de Mesa de Filología Valenciana y miembro del Círculo Isabel de Villena.
- Joaquím Dolz Mestre, catedrático honorario en didáctica de lenguas de la Universidad de Ginebra (Suiza).
- Vicente Agustín Morro López, portavoz de la Mesa por la Educación en Libertad.
- María Noel Manzanares Juan, en representación de la Asociación de directores de escuela pública ADEP-PV.
- Sonia Celia Terrero González, en representación de COVAPA (Confederación Valenciana de Asociaciones de Padres de Alumnos)
- Miguel Bregel Horsfield, presidente de la Unión Sindical de Inspectores de Educación de la Comunitat Valenciana.

<https://mediateca.cortsvalencianes.es/watch?id=ZDkwYTc4Y2QtYzg3OS00YWJjLWFKkYWWMtMzgWNDQ3NDkyZWl4>

- 3) Observacions de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua al voltant de la proposició de llei per la qual es regula la llibertat educativa (Acord del Ple núm. 16/2024, de 26 d'abril).

<https://www.avl.gva.es/wp-content/uploads/Observacions-prop-llibertat-educativa.pdf>

- 4) Informe sobre l'ensenyament en valencià en els nivells educatius no universitaris Autor: Comissió Jurídica Aprovació: Ple, 28 juliol 2014

<https://cvc.gva.es/wp-content/uploads/INFORMEENSENYAMENTENVALENCIA.pdf>